

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo
Cene: Letno 32 din, polletno 16 din,
četrtletno 9 din; inozemstvo 64 din.
Poštno-čkovni račun številka 10.603
Reklamacije niso poštne proste.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESECNO PRILOGO „KMECKO DELO“

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 21-13

Cene inseratov: Cela stran
din 2000—, pol strani din 1000—,
četrt strani din 500—, 1/8 strani
din 250—, 1/16 strani din 125—
Mali oglasi vsaka beseda din 1—

Pomen Sueškega prekopa za Anglijo

Italija in Sueški prekop

Odkar je stopila Italija ob strani Nemčije v vojno, so se začeli vojni zapletljaji množiti ob Sredozemlju. Oba dohoda v Sredozemsko morje: Gibraltar in Sueški prekop, pridobivata vedno več na veljavi. Omenjeni vodni poti, vhod in izhod iz Sredozemlja, sta pod angleškim nadzorstvom. Nasilna odstranitev angleškega nadziranja je eden najbolj važnih vojnih ciljev Italije. Nekateri so mnenja, da je za Italijo večjega pomena to, ker je poleg Gibraltarja v angleških rokah tudi Sueški prekop, skozi katerega ima Italija zvezo iz Sredozemskega morja z italijanskimi kolonijami v Abesiniji in ob Rdečem morju.

Spreminjanje angleškega stališča

Vsakdo, kateri zasleduje predzgodovino gradnje Sueškega prekopa, mora priznati, da sta Egipt in Anglija, ki imata danes prekop v rokah, primeroma zelo malo storila, da je bila zamisel prekopa uresničena. Posebno Anglija je gradnji te pomorske zveze odločno nasprotovala.

Oče zamisli Sueškega prekopa in uresničenja tega ogromnega dela je bil francoski grof Lesseps. Znal je pridobiti po dolgem trudu za svoj načrt francoski kapital in tedanjega francoskega cesarja Napoleona III. ter njegovo soprogo Evgenijo. Šele tedaj, ko so bila denarna sredstva za prekop zasigurana in so Angleži uvideli, da bo ta načrt uresničen, so naenkrat spremenili svoje prvotno odklonilno stališče. Ko so videli na Angleškem, da se bliža prekop otvoritvi, so se oklenili načela: ker je kanal že enkrat tu, ga moramo dobiti za vsako ceno pod svoje nadzorstvo. In kako so Angleži ta cilj tudi dosegli, hočemo razložiti v naslednjem.

V dveh razdobjih so dosegli Angleži nadzorstvo nad prekopom

Angleški državniki so dosegli nadzorstvo nad Suezom v dveh razdobjih. Leta 1875. so kupili angleški lordi od egiptovskega podkralja Ismaila pretežni del sueških delnic in s tem so dobili odločujoči vpliv na vodstvo kanala. Leta 1882. pa so si prilastili zasedbo Egipta vojaško nadzorstvo nad to najvažnejšo vozno potjo.

Nakup delnic

Egiptovski podkralj Ismail, ki je zelo razpisno živel, je moral 1. decembra 1875 plačati dolg v znesku 80—100 milijonov zlatih frankov. Ker so pa bili vsi njegovi dohodki vnaprej zarubljeni, je bil prisiljen, da je prodal 177.000 sueških delnic. Nakup delnic je podkralj prvotno ponudil znamenitemu francoskemu bankirju. Ta je hotel pridobiti za nakup francoskega zunanjega ministra vojvodo Decazes. Francozi so bili tedaj ravno pod težkim pritiskom poraza, katerega so doživeli v francosko-nemški vojni. Niso hoteli ugrizniti v to ponudbo, ker se niso hoteli zameriti svojim angleškim prijateljem.

Kakor hitro so pa zvedeli Angleži, da je vladar Egipta v veliki denarni stiski, mu je ponudil angleški minister Disraeli sto milijonov za njegove sueške delnice. Ker je lahko-miselni podkralj nujno potreboval denar, je sprejel angleško ponudbo. Od tedaj je razpolagala angleška vlada s tremi osminkami sueških delnic, kar še nikakor ni pomenilo večine. Podčrtati je treba še to dobro za Angleže, da so bile ostale delnice razkropljene po svetu in se nikakor ni mogla ustvariti opozicija proti dobro organiziranim angleškim nakanam.

Zasedba Egipta

Drugi korak do nadzorstva nad kanalom so napravili Angleži sedem let pozneje, v letu 1882. V Egiptu se je polastil vlade na čelu nacionalnega gibanja Arabi paša. Kakor hitro so začeli egiptovski nacionalisti nasilno nastopati proti tujcem, so uporabili Angleži to priliko, da so izkrcali svoje čete. Kljub vsem obljubam in ugovorom egiptovske vlade se enkrat izkrcani angleški vojak ni dal več odstraniti iz Egipta.

Angleži po svetovni vojni

Med svetovno vojno so zastavljali Nemci in Turki vse sile, da bi se polastili Sueškega prekopa iz Palestine in Sirije, kar jim pa ni uspelo. Po svetovni vojni pa so Angleži dosegli še to, da jim je bilo izročeno pokroviteljstvo nad Sveto deželo. Kakor hitro so

imeli to, so si ustvarili zasedbo otoka Cipra v vzhodnem delu Sredozemskega morja trdno postojanko. Danes že ogrožajo angleška utrjena gnezda v Sredozemlju italijanska mornariška in letalska oporišča v Tobruku in na Lerosu. Vendar pa niso angleške postojanke tako dolgo v resni nevarnosti, dokler razpolagata Grčija in Turčija z najboljšimi pristanišči ob Sredozemlju in sta ti državi napram Angliji v stanju dobrohotne nepristranosti.

Suez vlada angleški vzhod in petrolejske vrelce osrednje Azije

Angleške utrjene točke v Egiptu, Palestini in na otoku Cipru niso tolikanj važne radi Sueškega prekopa, ampak radi tega, ker obvladajo položaj Anglije na vzhodu. Ta oporišča Angležev v Sredozemskem morju ovirajo druge velesile, da si ne upajo prodirati proti Indiji, kakor je to nekoč nameraval Napoleon. Angleške ladje lahko vozijo v Indijo, ne da bi se poslužile Sueškega prekopa. Sueški prekop, ki je v rokah Egipta in Anglije, je tudi radi tega tolike važnosti za Anglijo, da ne morejo z njim razpolagati druge države. Posebne važnosti je za Anglijo Sueški kanal še radi tega, ker gospodarijo Angleži z njegovo pomočjo nad petrolejskimi vrelci v Perziji ter Iraku. To slednje pa bodo zamogli izvajati Angleži za bodočnost samo tedaj, ako bosta ostali Rusija in Turčija nevtralni.

Največjega pomena za Anglijo danes je da živi v dobrih odnosih s Turčijo in Rusijo.

Razlogi za odklonitev zadnje nemške ponudbe

V današnji številki poročamo, da je ponudil zadnji petek nemški kancler Hitler v državnem zboru v Berlinu Angliji zadnjič pred odločilnim napadom roko za mirno poravnavo sporov. Nemci so čakali odgovor na to mirovno ponudbo, katerega je dal po radiu angleški zunanji minister lord Halifax dne 22. julija zvečer. Lord Halifax je naštel vzroke, radi katerih naj odloči med Anglijo in Nemčijo orožje, in ti vzroki so:

Hitler ni omenil v svojem petkovem govoru niti z besedico, da mora biti zasnovan mir na pravičnosti in da imajo tudi drugi narodi v Evropi pravico do svobodnega samobitnega življenja, do tistega načela samoodločbe, ki ga je Hitler sam tolikokrat omenil v korist Nemčije.

Hitler je izpovedal v svojem govoru, da pripravlja napad na angleško otočje z vso nemško silo. Anglijo preveva duh nepremagljive odločnosti v borbi proti sili.

Angleži ne bodo nehali borbe, dokler ne bo zajamčena svoboda zanje in druge narode. Angleški narod ne da verske svobode, ki je zgrajena na svobodi vesti. V Nemčiji je izročena svoboda vesti naroda Hitlerju, ki je sprejmenil Nemce v stroj, ki izpolnjuje povelja, ne da bi presodil, če so dobra ali slaba. Po mnenju narodnega socializma so ljudje slabotna

bitja, ustvarjena za pokorščino in se bodo kmalu privadila pokorščini svojemu gospodarju.

Anglija je z narodi, ki ljubijo resnico, pravičnost in svobodo in ne bodo sprejeli tisti novi svet, ki ga ponuja Nemčija.

Angleška država, ki vodi borbo, da prepreči neizmerno človeško žalost, ki bi jo izzvala nemška zmaga, je taista, ki bo pokazala drugim narodom smer do boljšega življenja.

Nemški napad se bo ustavil in razbil ob angleški trdnjavi.

Lord Halifax je zaključil svoj govor s prošnjo, naj vsi prosijo Boga, da blagoslovi angleško stvar. Angleži in vsi njihovi veliki dominijoni onstran morja stojijo neuklonljivo nasproti zlim silam. Anglija bo korakala naprej, dobro videč pred seboj lepoto, a tudi nevarnosti svoje naloge. Vse Angleže bo dvignila vera, da jim bo pomagal Bog, ker se trudijo, da bi njemu služili.

Govor angleškega zunanjega ministra so oddajali po radiu in ga je poslušalo skoraj pol sveta. Govor so prenašale vse angleške postaje, vse ameriške, avstralske, afriške in azijske, katere predele imajo Angleži v posesti. Radi odklonilnega stališča smemo v kratkem pričakovati novo razdobje zgodovine: napad Nemcev na angleški imperij.